

V Ogólnopolska Konferencja Bizantynistyczna z cyklu Wybrane aspekty kultury bizantyńskiej pt. „Bizantyńskie doktryny z zakresu filozofii władzy, teologii politycznej oraz ideologii wojny” (Lublin, 21-22 listopada 2019)

Piąta już z kolei lubelska konferencja bizantynistyczna odbyła się tym razem nie w Kaplicy Trójcy Świętej na Zamku Lubelskim, lecz w położonym nieopodal tzw. Domu na Podwalu (ul. Podwale 15), który jest własnością Archidiecezji Lubelskiej. Tam też większość uczestników konferencji znalazła zakwaterowanie wraz z posiłkami. Przyczyną zmiany miejsca były prace remontowe prowadzone w Muzeum Lubelskim na Zamku, które zablokowały dostęp do kaplicy. Organizatorami lubelskiego spotkania bizantynistów były trzy podmioty: Katedra Historii Kościoła KUL, Katedra Historii Starożytnej, Bizantyńskiej i Średniowiecznej KUL i Muzeum Lubelskie w Lublinie.

W oficjalny program konferencji wpisano nazwiska 25 prelegentów reprezentujących 14 uniwersytetów. W aspekcie statystycznym udział poszczególnych uczelni wyglądał następująco: (1) Uniwersytet Łódzki (UŁ) – 7 osób (28, 000%), (2) Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (KUL) – 4 osoby (16, 000%), (3) Uniwersytet Śląski (UŚ) – 3 osoby (12, 000%), (4) Uniwersytet Opolski (UO) – 2 osoby (8, 000%), (5) Uniwersytet Gdański (UG) – 1 osoba (4, 000%), (6) Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Filia w Piotrkowie Trybunalskim (UJK Filia w Piotrkowie Trybunalskim) – 1 osoba (4, 000%), (7) Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW) – 1 osoba (4, 000%), (8) Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (UMCS) – 1 osoba (4, 000%), (9) Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie (UPJPII) – 1 osoba (4, 000%), (10) Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (UP KEN) – 1 osoba (4, 000%), (11) Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (UWM) – 1 osoba (4, 000%), (12) Uniwersytet Zielonogórski (UZ) – 1 osoba (4, 000%). Dr Олександр Кашук (Aleksander Kaszczuk) natomiast, jedyny zagraniczny gość konferencji, posiadał podwójną afiliację, ponieważ przybył do Lublina zarówno jako reprezentant Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki

(LNU – *Львівський Національний Університет імені Івана Франка*), jak i Ukraińskiego Katolickiego Uniwersytetu (UKU – *Український Католицький Університет*), którego siedziba znajduje się również we Lwowie.

Otwarcie konferencji miało miejsce w czwartek (21 listopada) punktualnie o godzinie 9:00. W imieniu organizatorów oficjalnie powitała wszystkich obecnych dr Katarzyna Mieczkowska (Dyrektor Muzeum Lubelskiego). Następnie głos zabrał dr hab. Piotr Kochanek (Katedra Historii Starożytnej, Bizantyńskiej i Średniowiecznej KUL), który nakreślił skrótowo ramowy plan pierwszego dnia spotkania, a następnie prowadził konferencję.

Sesja przedpołudniowa (9:20-13:10), podzielona na dwie części, obejmowała następujące wykłady: (1) ks. dr hab. Andrzej Uciecha (prof. UŚ), „Zaratustra czy Jezus Chrystus? Konflikty społeczno-religijne w Imperium Perskim pod panowaniem Sasanidów” (9:20-9:40), (2) dr hab. Miron Wolny (prof. UWM), „Pyrrus w późnoantycznych źródłach literackich” (9:40-10:00), (3) dr Andrzej Kompa (UŁ), „Czy wczesnobizantyńska ideologia władzy sprzyjała tworzeniu elit?” (10:00-10:20), (4) dr Robert Pawlik (UKSW), „Cesarska epifania. Ernst H. Kantorowicz na temat teologii politycznej w Bizancjum” (10:20-10:40). Ten segment przedpołudniowej części konferencji zamknęła dyskusja (10:40-11:00). Niestety, prof. M. Wolny nie przybył do Lublina, stąd czas przeznaczony na jego prelekcję rozdzielono między pozostałych mówców. Po wspomnianej dyskusji nastąpiła półgodzinna przerwa na kawę (11:00-11:30). Po niej zaś wygłoszono kolejną serię referatów: (1) mgr Łukasz Pigoński (UŁ), „W cieniu rewolty Gainasa. Wschodniorzymskie elity wojskowe w pierwszych latach panowania Teodozjusza II” (11:30-11:50), (2) prof. dr hab. Marek Wilczyński (UP KEN, Kraków), „Recepcja zasad cesarskiej polityki teologicznej w królestwie Wandalów i Alanów – Codex Theodosianus XVI a Edictum Hunirici” (11:50-12:10), (3) dr hab. Sławomir Bralewski (prof. UŁ), „Ideologia zwycięstwa w «Historii Kościelnej» Teodoretta z Cyru” (12:10-12:30), (4) ks. mgr Dawid Dudziak (KUL), „Recepta na dramat wojny, czyli papieża Grzegorza I miłosierdzie w czynie” (12:30-12:50). Również drugi segment czwartkowej sesji przedpołudniowej zamknęła dyskusja (12:50-13:10), po której nastąpiła przerwa na obiad (13:10-14:10), a następnie (14:10-15:20), dzięki uprzejmości dr. Andrzeja Frejlicha, kierownika Działu Sztuki i Kultury Wizualnej Muzeum Lubelskiego oraz koordynatora Sekcji Tradycji Kultury Chrześcijańskiej Wschodu i Zachodu w tymże muzeum, uczestnicy mieli możliwość zwiedzenia Kaplicy Trójcy Świętej, mimo że *de facto* jest ona nieczynna na czas prowadzonych w muzeum remontów.

Sesja popołudniowa była znacznie krótsza (15:30-17:10) i obejmowała cztery wystąpienia: (1) dr O. Капык (LNU/UKU), „Religia jako czynnik polityczny w mentalności bizantyńskiej w VII wieku” (15:30-15:50), (2) dr hab. Bogdan Burliga (prof. UG), „Ἡ εὐσεβής σου ζωή – Θεός αὐτός συνεκστρατεύων: Saraceni i teologia zwycięstwa w «Zasadach taktyki» cesarza Leona VI Filozofa” (15:50-16:10), (3) dr Patrycja Matusiak (UŚ), mgr Andrzej Lewandowski (UŚ), „Zonaras o początkach II wojny punickiej” (16:10-16:30), (4) prof. dr hab. Leszek Wojciechowski (KUL), „Aspekty ideologii wojny w dziełach Nicefora Fokasa i Liudpranda z Kremony” (16:30-16:50). Ponieważ jednak dr P. Matusiak i mgr A. Lewandowski nie przybyli do Lublina, zatem przeznaczony dla nich czas rozdzielono między obecnych prelegentów. Po wykładach miała miejsce dyskusja (16:50-17:10).

Piątek (22 listopada) był drugim dniem spotkania. Sesja przedpołudniowa (9:00-13:00) została podobnie jak w czwartek podzielona na dwie sekcje. W ramach pierwszej z nich przedstawiono cztery referaty: (1) ks. prof. dr hab. Norbert Widok (UO), „Eklezjalne cele «Pierwszej mowy o pokoju» Grzegorza z Nazjanzu” (9:00-9:20), (2) dr hab. Ireneusz Łuc (UMCS), „Si vis pacem, para bellum – wizja rzymskiej armii i sztuki wojennej w świetle «Zarysu wojskowości» (Epitoma rei militaris) Wegecjusza” (9:20-9:40), (3) ks. mgr lic. Wojciech Witowski (KUL): „Kościół wobec służby wojskowej i wojny w świetle wybranych kanonów ksiąg pokutnych” (9:40-10:00), (4) prof. dr hab. Mirosław Leszka (UŁ): „Bizantyńscy intelektualiści o wojnie i pokoju” (10:00-10:20). Po tej serii wystąpień odbyła się dyskusja (10:20-10:40), a następnie dogodnym czasem na wymianę opinii była przerwa na kawę (10:40-11:10). Drugi segment sesji przedpołudniowej składał się także z czterech wykładów: (1) dr hab. Teresa Wolińska (prof. UŁ), „Koncepcja wojny sprawiedliwej w Bizancjum (VI-VII w.) – teoria i praktyka” (11:10-11:30), (2) dr Piotr Ł. Grotowski (UPJPII, Kraków): „Męczeństwo świętego Mikołaja Nowego, przyczynek do badań nad kształtowaniem się militarnej propagandy Cesarstwa w X wieku” (11:30-11:50), (3) dr hab. Jacek Bonarek (prof. UJK. Filia w Piotrkowie Trybunalskim), „Jan Tzimiskes jako «wyzwoliciel» Ziemi Świętej w świetle listu do Aszota II” (11:50-12:10), (4) dr hab. Marcin Böhm (UO), „Izaak I Komnen (1007-1060) – wódz, buntownik, cesarz: w poszukiwaniu jego doktryny militarnej” (12:10-12:30). Całość domknęła dyskusja (12:30-13:00), po czym uczestnicy konferencji udali się na przerwę obiadową (13:00-15:00), w ramach której za sprawą dr. A. Frejlicha była jeszcze jedna możliwość zwiedzenia Kaplicy Trójcy Świętej.

Piątkowa sesja popołudniowa (15:00-17:00), podobnie jak czwartkowa, była znacznie krótsza i miała obejmować cztery prelekcje: (1) dr hab.

Jarosław Dudek (prof. UZ), „Biskupi metropolii dyrracheńskiej wobec idei władzy cesarskiej w XIII-XIV w.” (15:00-15:20), (2) dr Aleksandra Krauze-Kołodziej (KUL), „Amfitryta jako władczyni mórz w bizantyńskiej ikonografii Sądu Ostatecznego? Pochodzenie i rozwój motywu” (15:20-15:40), (3) dr Zofia A. Brzozowska (UŁ), „*He повинуюцим се нашимъ учениемъ, съмрът да будем!* Co na średniowiecznej Rusi wiedziano o dżihadzie?” (15:40-16:00), (4) dr Jan Wolski (UŁ), „Herezjologia Grzegorza Camblaka” (16:00-16:20). Ponieważ jednak dr Z. Brzozowska nie dotarła do Lublina, zatem podobnie jak w wyżej wymienionych przypadkach absencji jej czas wykładowy rozdzielono pomiędzy obecnych mówców. Dopelnieniem ostatniej sesji lubelskiego spotkania bizantynistów była również dyskusja (16:20-16:40), po której krótkiego podsumowania całej konferencji dokonał P. Kochanek, dziękując jednocześnie uczestnikom za przybycie i trud włożony w przygotowanie swych wystąpień.

Jak już wyżej wspomniano, swój udział w V Ogólnopolskiej Konferencji Bizantynistycznej zgłosiło 25 badaczy. Wśród nich było 4 profesorów tytularnych (16, 000%), 10 profesorów uczelnianych i doktorów habilitowanych (40, 000%), 7 doktorów (28, 000%) i 4 magistrów (16, 000%). Jeśli zaś weźmie się pod uwagę stosowany w naszym kraju podział na tzw. pracowników samodzielnych i młodszych pracowników naukowych, wówczas proporcje wyglądają następująco: 14 pracowników samodzielnych (56, 000%) i 11 młodszych pracowników naukowych (44, 000%). Pierwsza kategoria przeważała zatem dość zdecydowanie nad drugą. Można to uznać za symptom „starzenia się” środowiska. Ten syndrom jest w znacznym stopniu spowodowany przyjętym kierunkiem reform polskiego szkolnictwa wyższego i permanentnym postpowaniem nauk humanistycznych, co w znacznym stopniu zniechęca młodych ludzi do uprawiania tych dyscyplin.

Następna, szósta już konferencja, jest planowana na listopad 2021 roku i tym razem wzorem czterech pierwszych spotkań (2011, 2013, 2015 i 2017) odbędzie się ona już w Kaplicy Trójcy Świętej, jako że prowadzony aktualnie remont Muzeum Lubelskiego zostanie do tego czasu zakończony.

Piotr Kochanek, Lublin – KUL